

Kunstenbond en platform makers strijden voor cultuuromslag naar eerlijke inkomsten voor makers

Bron: AdobeStock

Dat de arbeidsvoorwaarden en vergoedingen voor makers in de culturele sector van oudsher een ondergeschoven kindje zijn, is voor velen geen verrassing. Toch wordt er veel geld verdiend door de exploitatie van muziek, film, tekst en beeld. Door ongelijke verdeling van opbrengsten in de keten, komen de opbrengsten niet bij de makers terecht en blijven zij onderbetaald. AI is daarbij een nieuwe bedreiging in deze kwetsbare arbeidsmarkt. Het wordt nu écht tijd voor verandering, vinden de organisaties Kunstenbond en Platform Makers.

Al in 2016 constateerden de Sociaal-Economische Raad en de Raad voor Cultuur in hun rapport 'Verkenning arbeidsmarkt culturele sector' dat de arbeidsmarktsituatie van veel werkenden in de culturele en creatieve sector zorgwekkend is. De oorzaak ligt volgens hen in een combinatie van dalende werkgelegenheid, een stijgend aantal zzp'ers zonder basale sociale zekerheid, lage en dalende inkomens en een zwakke onderhandelingspositie van werkendenn in deze sector. In 2020 kwamen de universiteiten van Amsterdam en Leiden, na de evaluatie van het Auteurscontractenrecht (het recht dat makers wettelijk moet beschermen tegen wurgcontracten) tot de conclusie dat strengere regels nodig zijn. Onder meer omdat makers uit vrees geen werk meer te krijgen en op een zwarte lijst te komen onvoldoende hun individuele recht durven op te eisen.

Exploitatie

De Kunstenbond stelt dan ook vast dat de arbeidsmarkt voor mensen in de creatieve en culturele sector fundamenteel hervormd moet worden, waarbij het voor hen belangrijk is om richting de verkiezingen de trend van Fair Pay die is ingezet door de huidige staatssecretaris van Cultuur en Media, Gunay Uslu, door te zetten bij het volgende kabinet. Dus eerlijke vergoedingen die met subsidiekaders worden afgedwongen en gehandhaafd. Fair pay dus als politieke prioriteit.

Met het werk van cultuurmakers wordt enorm veel geld verdiend door grote partijen, van streamers en online platforms tot producenten, projectontwikkelaars en horeca. De Kunstenbond wil een eerlijke verdeling

van waarde in de keten, zodat er meer geld terugvloeit naar de makers. Directeur Ronald Gijsbertsen stelt: "Wat er nu misgaat met de verdeling van inkomsten bij exploitatie van beeld, muziek, film en tekst, moet veranderen zodat makers een eerlijke beloning krijgen voor hun werk. Dit doen wij door lobby, onderhandelingen en rechtszaken om tot een eerlijke vergoeding te komen voor exploitatie van werk van makers. Daarnaast is de wetgever essentieel voor regels voor fair chain."

“

Wat er nu misgaat met de verdeling van inkomsten bij exploitatie van beeld, muziek, film en tekst, moet veranderen zodat makers een eerlijke beloning krijgen voor hun werk.

Fair Practice Code

De Raad voor Cultuur heeft de Fair Practice Code opgenomen in hun beoordelingskader. Dat is een positieve ontwikkeling. Een gesubsidieerde instelling moet hierdoor bijvoorbeeld aangeven hoe deze zich inzet voor een eerlijke vergoeding en behandeling van werknemers en zzp'ers binnen de eigen organisatie én daarbuiten. Dan is er nog de veilige werkomgeving. "Misbruik op de werkvloer komt in alle sectoren voor. Vaak ligt daar machtsongelijkheid aan ten grondslag.

Die ongelijkheid is extreem in de culturele arbeidsmarkt. Het is belangrijk om eindelijk gezonde randvoorwaarden te creëren voor eerlijke verhoudingen en om grensoverschrijdend gedrag uit te bannen", vertelt Peter van den Bunder, belangenbehartiger van de Kunstenbond en actief in de politieke lobby. Hij wil bovendien graag het belang van cultuur benadrukken. Een gezonde samenleving kan niet zonder grote waardering voor kunst en cultuur. "Als iemand terugkijkt op zijn leven, zijn het vaak culturele ervaringen zoals films, live muziekoptredens of het zien van kunstwerken die als bijzondere momenten zijn bijgebleven, en niet zozeer een specifiek product dat in een bepaald jaar werd gelanceerd. Er mag buiten het louter economische meer besef zijn van de waarde van creëren."

Auteursrecht

Platform Makers houdt zich vooral bezig met het auteurs- en naburig recht. Om de omvang duidelijk te maken: volgens onderzoek in opdracht van het ministerie van Economische Zaken zijn de voor het auteursrecht relevante sectoren goed voor 6 procent van het Nederlandse bruto binnenlands product en 7,4 procent van de totale werkgelegenheid in ons land. "Het is heel goed om te zien dat in veel verkiezingsprogramma's van partijen een eerlijke beloning voor makers staat vermeld", zegt voorzitter Erwin Angad-Gaur. Nu is het zaak om de mooie woorden ook te concretiseren. "Het auteursrecht speelt daarbij een belangrijke rol, want die moet voorwaarden reguleren via een aanscherping van de wet, die al een tijd in voorbereiding is maar nog niet is ingediend bij de Tweede Kamer. Kunst, cultuur en media zijn bloeiende economische sectoren. Dat moeten we zo houden, want daar heeft eenieder baat bij. Dat betekent echter wel dat de politiek zijn verantwoordelijkheid moet nemen en ervoor moet zorgen dat de nieuwe wet recht doet aan de positie van makers en deze beschermt tegen de macht van de exploitanten in de markt."

Technologische ontwikkelingen

De opgedane kennis van eerdere technologische ontwikkelingen moet worden gebruikt bij de opkomst van AI. Ook hier ontstaat een kwetsbaarheid voor makers, die zien dat hun beeld, stem, geluid of beweging wordt gebruikt voor het trainen van AI, die vervolgens hun werk kan overnemen. In Verenigde Staten wordt inmiddels al meer dan 100 dagen gestaakt door scripschrijvers en acteurs voor meer bescherming van hun werk en een eerlijke vergoeding. De politiek moet ervoor zorgen dat de ontwikkeling van AI mensgericht is, oftewel AI in de hand van de maker en niet als concurrent. Makers moeten dus de keuze hebben om hun werk te beschermen tegen het leren van AI en toestemming geven voor het gebruik.

De Kunstenbond is de vakbond voor alle werkenden in de culturele en creatieve sector. Platform Makers is het samenwerkingsverband van beroepsverenigingen en vakbonden voor auteurs en artiesten op het gebied van auteurs- en naburig recht. Beide komen op voor makers en culturele medewerkers, waarbij ze eerlijke beloningen, goede contracten, meer zekerheid en een veilige werkvloer willen bewerkstelligen.

Op woensdagmiddag 15 november gaan (kandidaat) Tweede Kamerleden op het Collectieve Creatieve Cultuurdebat met elkaar in gesprek over kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve industrie. Meer info: <https://www.tivolivredenburg.nl/agenda/het-collectieve-creatieve-cultuurdebat-15-11-2023/>.

Kunstenbond

www.kunstenbond.nl

Platform Makers

www.platformmakers.nl

**platform
makers**

